

ZAKLJUČNA RIJEČ DEKANA DR. BONAVENTURE DUDE NA XXV. TEOLOŠKO PASTORALNOM TJEDNU

Hvalu vzdadim Gospodevi Bogu našem! Te nam riječi, zasnježene u drevnoj istočnoj i zapadnoj liturgiji, same od sebe dolaze na usta na kraju ovoga našeg jubilarnog XXV. teološko-pastoralnog tjedna.

Tjedan se odvijao pod dva sretna znaka: pod znakom našeg malog jubileja, dvadesetpetogodišnjicom trajanja i ustrajnosti ove, smatram, važne djelatnosti našeg Katoličkog bogoslovnog fakulteta u sluzenju Crkvi Božjoj na ovim našim prostorima. I pod znakom velikog katoličkog jubileja, 1100. obljetnice smrti sv. Metoda. Ovim smo Tjednom otpočeli svoja domovinska slavlja Metodove godine. Istina, kršćanstvo u Hrvata za dva je stoljeća starije od djelovanja Svete braće i njihovih učenika. No njihova je baština zasigurno našla utočište naročito u našim stranama. Tu je prirasla i srasla s našim crkvenim narodnim i kulturnim bićem do te mjere da u obliku našeg glagoljaštva predstavlja sasvim osobit i osebujan fenomen. Rado ponavljam jučerašnju riječ zadarskog nadbiskupa mons. Marijana Oblaka: „Glagoljica nam je omedašila ne samo početke naše pismenosti nego nas je na ugroženim žalima našega Jadrana sačuvala kao narod hrvatski, hrvatskim jezikom u svetom bogoslužju.”

Ovaj je Tjedan stoga osobito razložno bio posvećen temi *Kršćanstvo i kultura*. Želim „etiam atque etiam” naglasiti i pobližu oznaku te teme – *kao zadatak suvremene Crkve*. Tako je važnim doprinosom obogaćena dosadašnja susljedna tematika naših Tjedana koji su u toku ovih 25 godina usredotočeni ponajpače na posvješćivanje i produbljivanje koncilskih magistralnih smjernica. Kao naši Tjedni uopće, i ovaj je Tjedan imao izrazitu pastoralnu notu. Pitanja suodnosa kršćanstva i kulture, ili uže sročeno, Crkve i kulture, svi su predavači promatrali pod kutom sadašnjih zadataka Crkve: Crkve uopće, a naročito Crkve u nas. Ili još određenije – kao zadatak svakog pastoralnog djelatnika. Pročelni tekst programa Tjedna, uzet iz svečane besjede pape Ivana Pavla II. u Coimabri, duboko je opečatio čitav rad i sve ozračje Tjedna: samo utjelovljenje Sina Božjega bilo je također utjelovljenje u određenu ljudsku kulturu. To je utjelovljenje po sretnom prijevodu staroslavenskoga „Vjeruju” bilo *učovječenje* Sina Božjega. „I vačloveči se.”

To učovječenje, smijemo reći, bila je svakako početna, ali i temeljna gesta Boga Spasitelja i Ozdravitelja čovječanstva i čovjeka. „Utjelovljenjem se naime Sin Božji na neki način sjedinio sa svakim čovjekom. Radio je ljudskim rukama, razmišljao ljudskim umom, odlučivao ljudskom voljom, ljubio je ljudskim srcem” (GS 22). Nije li time posvećen baš temeljni instrumentarij svake ljudske radnosti i svake ljudske kulture: ruke, um, volja, srce?

Tema *Kršćanstvo i kultura* doduše zvuči apstraktno. No ona je vrlo konkretno intonirana. Svodi se na guste međuljudske odnose. To izvrsno sriče pobudnica Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*, br. 20: „Važno je da se evangelizira kultura i kulture čovjeka, ali ne dekorativno, površinski, lakirano, nego životno – do samih korijena (...) polazeći uvijek od osobe i vraćajući se uvijek k odnosima među osobama i odnosu s Bogom.” Stoga je tema ovog Tjedna, po mojem mišljenju, bila

najbolje konkretizirana u naslovu okruglog stola što ga je tako umješno organizirao i vodio dr. Anton Benvin: „Pastoralni djelatnik i kultura”. Zapravo, pastoralni djelatnik i svaki čovjek, svaki ljudski par, svaka grupa i zajednica s kojom pastoralni djelatnik ima dodira. Tu treba istaći i nekako izvući i ovu misao: uživaoci naše pastoralne brige i posluživanja jesu i ljudi kulture, sa svom svojom slojevitošću i zahtjevnosću. I oni moraju biti uvaženi i s osobitom pažnjom posluženi.

Svaki je pastoralni djelatnik pozvan da na svoj način doprinese da se prevlada „rascjep između Evanđelja i kulture” što nam ga je namrlo prošlo vrijeme. Možda od kobne „teofobijske periode” u znanosti od sredine 19. stoljeća, o kojoj je često nekoč govorio prof. dr. Aleksandar Gahs. I taj je rascjep još uvijek „drama našega vremena”, kako ističe Pavao VI. na istom mjestu svoje pobudnice. Stoga je potrebno da svi poradimo – a da bismo poradili, trebamo si to posvijestiti, a kad si posvijestimo, trebamo se tomu upriličiti – kako bismo ostvarili vrlo važan poticaj samoga koncila koji nagovara baš svećenike: „Budući da se čovječanstvo danas sve tješnje srađuje u građansku, gospodarsku i društvenu zajednicu, to je još potrebnije da svećenici zajedničkim nastojanjem i sredstvima pod vodstvom biskupa i vrhovnog svećenika uklanjaju svaki razlog razdvajanja kako bi čitavo čovječanstvo bilo privedeno k jedinstvu Božje obitelji” (GS 43 s pozivom na LG 28).

U tom smislu volio bih u zaključnoj riječi istaknuti još jednom ovo: sve je naše pastoralno razmišljanje o suodnosu kršćanstva i kulture, o suodnosu pastoralnog djelatnika s ljudima kulture, o suodnosu svakog oblika naše evangelizacije s kulturnim dobrima čovječanstva, *dvočlano*: u tom suodnosu *Crkva daje i prima, nudi i preuzima*, upozorava ali i prima upozorenja. Da Sin Božji nije „preuzeo” ljudsku narav kao svoju, ne bi bilo spasenja. “Quod non est assumptum, non est sanatum.” Crkva općenito, a onda i svaki pastoralni djelatnik, trebaju se stalno obogaćivati doprinosom svoje kulturne sredine. Uza svu potrebnu kritičnost i odabir treba umjeti svoju evangelizaciju priključiti na kulturne vrednote svoje sredine i svoju riječ, svoju djelatnost time obogaćivati. Tu nam je opet smjerodavna riječ koncila. U pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes*, br. 44, čitamo: „Kao što je za svijet važno da prizna Crkvu kao društvenu stvarnost povijesti i kao kvasac svijeta, tako i sama Crkva dobro zna koliko je primila od povijesti i razvoja čovječanstva.” Stoga u posljednjem stavku svoje poruke o važnosti suodnosa Crkve i kulture koncil ističe: „Neka se u dušobrižničkoj službi *dovoljno priznaju i primjenjuju* ne samo načela teologije nego također i otkrića profanih znanosti, u prvom redu psihologije i sociologije; tako će se vjernici privesti čistijem i zrelijem vjerskom životu” (GS 62). U nastavku se ističe važnost književnosti i umjetnosti za život Crkve itd.

Taj je pastoralni aspekt suodnosa kršćanstva i kulture izvrsno u svojoj jučerašnjoj homiliji sročio nadbiskup Oblak: „Naša nas svećenička služba neprestance obvezuje da spajamo sveto i lijepo, milosno i dobro, Božje i ljudsko, duhovno i svjetovno, vidljivo i nevidljivo. I rijetko se i pred kojeg čovjeka kao pred svećenika postavljaju u praksi toliki zahtjevi vjere, kulture, umjetnosti, ukusa, izbora, odlučivanja, odgovornosti u odgoju, svetom bogoslužju, građenju i obnavljanju bogoslužnih prostora, u ophođenju i nastupu.”

Za to je svakako potrebna visoka vrlina razbora i odabira, ali i hrabrog i odgovornog duha sinteze.

Evo, stoga smo se osjećali obvezanima ovom najvećem godišnjem skupu svećenika u Jugoslaviji, napose u Hrvatskoj, ponuditi i poslužiti veliku temu *Kršćanstvo i kultura kao zadatak suvremene Crkve*. Smatramo to svojim doprinosom nakon svih proslava XIII stoljeća kršćanstva u Hrvata. U one su nas dane najpozvaniji u Crkvi pozivali da nakon proslavnih dana trebaju nastupiti studijski dani kako da kršćanstvo intenzivnije zaživimo u svojem četrnaestom stoljeću i kako da što odgovornije uđemo s cijelim čovječanstvom i Crkvom u treće tisućljeće.

Zahvaljujem svima koji su ma i najmanje pridonijeli uspjehu ovoga Tjedna: g. nadbiskupu kardinalu i našem velikom kancelaru, svim nadbiskupima i biskupima, svim višim redovničkim poglavarima, svim izlagačima, predstavnicima katoličkog tiska, svim predavačima i voditeljima. Osobno zahvaljujem rektoru ove kuće o. Josipu Antoloviću i svemu osoblju koje se oko nas trudilo i tajniku Tjedna prof. dr. Adalbertu Rebiću.

Posebnu zahvalnost opet izražavam svima vama, velikodušni i strpljivi sudionici Tjedna! Vama, braćo svećenici, radi kojih ovaj Tjedan našeg Fakulteta i postoji! Hvala vam što ste nas opet svojom prisutnosti i sudjelovanjem podržali i obvezali da nastavimo ovo osobito služenje našeg Fakulteta domaćoj Crkvi.

Svima vam želim sretan puč i blagoslovnu novu pastoralnu godinu i — do viđenja na godinu!